

EFFATHA – OTEVŘI SE

Kázání ze dne 22.8.2021 – Kamil Vystavěl

Marek 7,31-37: Ježíš se vrátil z území Týru a šel přes Sidón k jezeru Galilejskému územím Dekapole. Tu k němu přivedou člověka hluchého a špatně mluvícího a prosí ho, aby na něj vložil ruku. Vzal ho stranou od zástupu, vložil prsty do jeho uší, dotkl se slinou jeho jazyka, vzhlédl k nebi, povzdechl a řekl: "Effatha", což znamená `otevři se!` I otevřel se mu sluch, uvolnilo se pouto jeho jazyka a mluvil správně. Ježíš jim nařídil, aby to nikomu neříkali. Čím víc jim to však nařizoval, tím více to rozhlašovali. Nadmíru se divili a říkali: "Dobře všechno učinil. I hluchým dává sluch a němým řeč."

Úvod: Otevřít uzavřené

Effatha – otevři se! Začínám tímto slovem z prostředku příběhu, protože je to slovo pozoruhodné a zásadní. Effatha! Každý asi známe nějaké místo, kde by bylo potřeba otevřít - otevřít uzavřenou mysl, roztáhnout zatažené rolety, nebo vyvětrat dusnou atmosféru, vyčistit ucpané trubice, zprůchodnit důležitou pěšinu. Effatha - Buď otevřen! Pokud víte o místě, jemuž by otevření mohlo prospět, tak si jej, prosím, vybavte a s ním na paměti se ponoříme do vyprávění dnešního evangelijního příběhu.

1. Na zkušenou do ciziny

To se jednou vypravil pán Ježíš se svými přáteli za hranice vlasti. Nějaký čas tam pobyl a něco nového zažil. Nejprve zamířil do přístavního města Týr (viz Mk 7,24) a pak velikým obloukem prošel oblasti sousedící s jeho domovskou Galileou.

Byly to nežidovské kraje, místy laděné protižidovsky. Žilo se tam moderně, helenistická kultura a řecký jazyk formovaly městečka i vesnice do specifických tvarů a barev. A přece se tam Ježíš domluvil, přece se tam neztratil. A dokonce ho občas někdo z místních poznal. To proto, že už dříve byl znám a lidé i z těchto krajů se na něj chodívali koukat (viz Mk 3,7-8). Ostatně je docela dobře možné, že kromě rodné aramejštiny a starozákonní obřadné hebrejštiny Ježíš ovládal také aspoň trochu světovou řečtinu,¹ takže si s nimi rozuměl.

Vrtá mi hlavou, proč se Ježíš do ciziny vydával. Snad na dovolenou? Nebo na zkušenou? Třeba si chtěl sám pro sebe rozšířit obzory a na chvíli vyplout ze svého známého rybníku do jiných vod? Anebo se rozhodl rozprostrít pole své působnosti také mimo svůj národ a mimo zaslíbenou zemi? Ať už měl záměr jakýkoli, jeho pobyt v Týru, Sidónu a Dekapoli tam zanechal zřetelnou stopu. A po Vzkříšení právě v těchto oblastech vznikaly nejranější křesťanské církve. Mezi dvěma znesvářenými světy – židovským a pohanským, se něco otevřelo, přinejmenším malá branka. Skrze putujícího tesaře z Nazareta zakusili jedni i druhí Boží blízkost.

2. Velké očekávání

Ježíš se vrátil z území Týru a šel přes Sidón k jezeru Galilejskému územím Dekapole. Území Dekapole bylo za Jordánem a na východní straně Galilejského jezera. Bylo tuplovaně antižidovské. Ale mistr Ježíš měl i zde na co navázat, ačkoli žid, byl znám, vítán a očekávání od něj byla vskutku veliká. Tak praví evangelista: *Tu k němu přivedou člověka hluchého a špatně mluvícího a prosí ho, aby na něj vložil ruku.* Očekávají mocný dotyk. Očekávají rychlé řešení. Očekávají okamžitou nápravu. Očekávají mnoho, možná až příliš. „Prosím, jenom se ho dotkni! A bude to a bude zdrav!“ Skoro to zní, jako by v životě šlo především o to – být zdrav jako rybička, běhat jako srnka, slyšet jako ostříž a mluvit jako když plyne řeka.

A opravdu, když toto schází, je život velmi těžký. Boží milosrdenství mnohé z nás právě těmito schopnostmi a vitalitou obdarovalo, takže bez potíží běháme, slyšíme, mluvíme. Někdy ovšem Hospodin rozdává jiné dary. Některé schopnosti nám dány nejsou, nebo o ně během života přijdeme. Jsou mezi námi i tací, kteří prostě musejí nést celoživotně veliké zdravotní břemeno. Nikdy však Bůh není skoupý, rozdává štědrě a rozmanitým způsobem každému, kdo v něj doufá. Proto doufejme, očekávejme, prosme, Pán je blízko.

¹ Tak píše Petr Pokorný: Evangelium podle Marka, Praha 2016, s. 2, 79 a 144.

3. Osobní vztah

Vzal ho stranou od zástupu, vložil prsty do jeho uší, dotkl se slinou jeho jazyka, vzhlédl k nebi a zasténal... Kristus byl konfrontován se závažným problémem. Zavřené uši a patrně v důsledku toho také těžký neobratný jazyk – obojí dotyčného pálilo, obojí ho dozajista svazovalo. Na hluchotu se sice neumírá, ale co naplat, handicap je to obrovský a pro mě nepředstavitelný.

Rád bych podtrhl jeden detail. Ježíš postiženého pána vytáhl ze zástupu a odvedl do soukromí. Někdy se pomoc nelze přijmout jinak než právě při osobním setkáním, při setkání tváří v tvář.

Křesťanská víra je vlastně také vztah, srdečný a důvěrný, osobní vztah, který pomáhá. Já a Ty, milý Bože. Já a Ty, milý člověče. Léčivá moc důvěry a lásky tepe a působí právě v tomto prostoru, od jednoho k druhému, ode mne k tobě a od tebe ke mně. V tváři bližního se skrývá tvář Boží. A Boží moc se projevuje přechasto právě při setkání dvou či více lidí.

4. Východisko

Ježíš odchází pryč z anonymity zástupu do soukromí, aby se mohl setkat člověk s člověkem tváří v tvář, aby jeden druhému mohl být nápomocen. Místo slov promlouvá k hluchému tím, co dělá: posunky, doteky, gesty. Aby mezi nimi došlo k porozumění. A my za těmi posunkami můžeme vidět také určitou symboliku. *Ježíš ho vzal stranou od zástupu, vložil prsty do jeho uší, dotkl se slinou jeho jazyka, vzhlédl k nebi, zasténal a řekl: "Effatha", což znamená "otevři se!"*

Tři zásadní gesta bychom tu našli – 1. poodejít stranou, soustředit pozornost na druhého, 2. dotknout se místa, které pálí a bolí a 3. vzhlédnout k nebesům. Mám za to, že podle těchto tří kroků můžeme i my hledat řešení a východiska z problémů:

1. když si problém pustíme k tělu a vážně se jím začneme zabývat
2. když se odvážíme dotknout onoho bolavého místa, kde problém vězí
3. když povoláme na pomoc nebesa.

Ježíš to dělat taky tak. Pomodlil ke svému Otci a teprve pak – v Boží síle – vyslovil slovo, které si málokdo troufne hluchým uším povědět: Otevři se! Effatha! *I otevřel se mu sluch, uvolnilo se pouto jeho jazyka a mluvil správně.*

5. Nikomu to neříkejte!

A když se otevřelo východisko pro hluchoněmého, pověděl pak Ježíš ještě něco všem ostatním: „Pssst! Nikomu ani muk. Jasný?“ Čteme, že *jim nařídil, aby to nikomu neříkali. Čím víc jim to však nařizoval, tím více to rozhlašovali.* Evangelijní příběh je svědectvím o tom, že lidé měli už tenkrát problém Ježíšovy pokyny brát vážně. Měli být zticha, měli si to nechat pro sebe, ale oni si o tom vyprávěli a předávali příběh dál a dál. A tak se to doneslo i evangelistu Markovi, který to ještě navíc vytroubil do světa tiskem. Co je na tom špatného? Proč asi Ježíš nařizoval mlčet?

Nabízím odpověď, kterou jsem vyčetl z moudrých knih.² Takové vyprávění dělá zkreslenou představu o Bohu, jako kdyby Hospodin svou mocí občas někoho navštívil a vysvobodil. Ježíš však chtěl, aby si lidé vypravovali o Bohu jinak. Ne tak, že tu a tam někoho obdaruje. To by byl jen kousek pravdy. Jelikož Hospodin přichází a je blízko každému člověku. Je blízko každému z nás a to si máme mezi sebou vypravovat. Ať už máme problém, nebo máme „no problem.“ Je blízko a je milostiv i těm z nás, kteří svůj handicap za celý dlouhý život nesetřesou.

Závěr

Co říci závěrem? Dveře ani okno se obvykle samy od sebe neotevřou. Závěsy se samovolně nerozhruňují. Vězení se neodemkne jen tak. I kdybychom hodně nahlas a hodně dlouho křičeli „Effatha!“ Musí někdo přijít, chytanou za kliku a otevřít. Občas jsem to já, jindy jste to vy, nebo někdo další. A za tvářemi a jmény rozmanitých lidí smíme tušit tvář a jméno Boží. On je síla, která otevírá. On je tím, kdo vpouští do temnoty světlo, odemyká zamčené vchody, přivane čerstvý vzduch a čistou vodu vyvádí ze země. I zavřený hrob otevírá, otevírá před námi cestu života.

2 Taktéž Petr Pokorný: Evangelium podle Marka, Praha 2016, viz výklad tohoto oddílu.